

Napút-füzetek

68.

Németh Attila

Életem séta

2000 ÉV

*Kétezer év feltámadás,
keresztre szegzett kéz és láb,
lánczával átszúrt szív –
kétezer év feltámadás.*

Evangélium (2.)

Mécses lángjában
arcom szürke hamu.
Istenem, ó este van,
lelent a nap, feljött
a hold – tintába
mártom tollamat –,
a falon lámpás.
Írom, hogy boldog,
ki szeret téged, Uram!

Mécses lángjában
arcom szürke hamu.
Sarut húzok, vándorbotot
fogok, járom a sötét
bibliai tájat. –
Jézus keresztfáján
keresztre feszülök.
Mózes csipkebokrában
lángra lobbanok.

Istenem, állig begombolt
keresztfa a szívem.
Geometriájára kék vércse
szállt. Isten, lehajtom hozzád
fejem, nézem a padlót,
a vázát, benne a virágot.
Mécses lángjában
az arcom szürke hamu már.

Istenem, este van, Te
egy metafizikai hős vagy.
Meghalsz a viláért:
feltámadsz, megjelenesz
az állig begombolt
kéklő ég alatt, a darazsak és
legyek lepte tavaszban, cserepes

vérdarabokkal lábodon, kezeden, szíveden.
Gézt teszek rá, ha hagyod.

Mécses lángjában
az arcom szürke hamu.
Atyám, a fiad bátor, bölcs;
arasznyi a nyár, bekéredzkedik
ablakomon: a kardvirág meghajtja
előtte fejét, s keresztalakat ölt.
– Hajnalban immáron feltámadok.

Mécses lángjában
az arcom szürke hamu.
Most szívem örök este
és szeretet. – Lámpafénynél,
kék lapokon ha eljössz hozzám,
boldog vagyok,
hiszek benned, Istenem:
– a fehér papír felett.

Mécses lángjában
arcom szürke hamu.
Sötét ballada homálya
szobámban: muskátliillat
muzsikál benne.
Leszakadt a híd téli szívemben.
Csak a szerelmes madárka
repülhet át rajta.

Mécses lángjában
arcom szürke hamu.
A fehérre meszelt falon
meghajtja fejét a feszület.
Letört zöld ágból tüzet rakok.
A jelem illat, füst és szeretet.
– Lebegek, mint sirály a folyó felett.

Mécses lángjában
arcom szürke hamu.
Ablaküvegen, ahogy
a lámpafény megjelent,
a temetőt világítja meg.
Itt van a sírom – korhadt
földdel takaródzom,
s alszom hajnaltól hajnalig.

Mécses lángjában
arcom szürke hamu.
Hirtelen reggel lett,
Uram – tavasz van,
verébcsvitelésre

ébredek. Köszönöm,
Uram, hogy megőriztél,
hogy nem álmodtam
azt, hogy háború van.

Mécsesem kioltom,
hamu-arcom szobor-szép
– reggel van. Acélkék
vízben mosom meg arcomat.
Felettem örökzöld ág lengedez.
A temető gyertyái szétfolynak,
elégve a bokámig érnek, akár
egy történelmi pecsét
a bizalmas levélen.

Arcom falevél

*(Németh Péter Mykolának
azonos című föliánsára)*

Arcom falevél

Születtem télen, februárban, anyám a faluból hozott kályhába tüzet gyújtott, égett-lobogott a tűz. Mellére emelt, arra gondolt, hogy favágó vagy költő lesz belőlem. Igen, tél van, sűrűn havazik, cinege és veréb röppen a szántó, a rét felett. A templomunk acélszerkezetű, kőből épült, bírja az esőt, a havat, a háborút. A templom falában golyó ütötte lyukakat fedezek fel, a második világháborúban ejtették. – Harminckét éves vagyok. Talán boldog. Volt apám, van anyám, balta a sarokban, este van, párnára hajtom fejem.

Igen, este van, a láncra kötött kutya ugat, Hold apálya-dagálya világítja ablakom. Bent a radiátorok hőjétől meleg van, résre nyitom az ajtót, beengedem a temető- és erdőillatot. Ég a gyertya, a város felől repülő zúg – talán karácsonyra készülnek. Reggel lett, begyújtok, főzők kávé, a rádióban hírek, elindulok az erdő, a temető felé. Friss és hideg a levegő, a felszakított gyökérben megbotlom, megindul a vaddisznócsorda, reccsen-roppan a száraz ág, gally, madárcont.

A baltát megköszörültem, hasítottam fát, vágtam ágat, botot – a madárka felröppen, tél van. A falut erdő övezi, a havas szikláknál megpihenek, gyújtok tüzet, sütök hagymát, húst. Az erdő kopár, járja az erdész, a vadőr, vállán puska, szívében vágy, az ágon madárka éneke; a tisztáson felszakított gyökér: rágja a szarvas, a vadkan.

Tél van – beszakított bordájú óz issza a vadőrrel feltörtetted jeges vizet. Arcomat szél csípi, nyakamban sál, kéne puska is, karácsonyra fácán és vaddisznósült. – Igen hideg tél van.

Bátyám favágó volt egy sváb faluban –
lovasszánál hozott télire fát,
karácsonyra fenyőfát – csizmát és sálát hordott.
Este megrakta száraz fával a cserépkályhát,
égett-lobogott a tűz. – Igen hideg tél van.
Látomásos az éjszaka: abban madárhad,
fenyőrengeteg, hegedű jajveszékkel.
Anyám már öreg, vén;
a halált issza bögréjéből, s tévét néz,
felrázza a hír – háborúról mesél.
A városba küld kenyérért, sóért,
narancsért, banánért. A busz zúg, a
vonat kattog, repülőn érkeznek a
vendégek – útközben süt a nap.

Igen, ősz van, zúg az
erdő; kerek, mint a szellő.
Az arcom talán ez a reccsenő falevél,
tükröm a köd, a napfény.
Igen, ősz van, deres, csípős a patak vize
– meglőtt vadkan hűti égő, lázas
tüdejét a csordogáló erecskében.

Itt áll az erdőszéli korhadó keresztfa,
díszíti madárdal, virágok illata.
Alakját, geometriáját fújja a déli
és az északi szél.
– Apám, bátyám mesélte, hogy
az erdőn hirtelen forgószerű támad:
kiolvashatom belőle a szerelmet,
a könnyeket, a zokogást, az elmúlást is.
– Úgy lehetnék vándormadár, mint
aki mit sem tud a szenvedésről, viselve
keresztjét: a halált és a feltámadást.

Tegnap a vadvirágillatú réten jártam,
lehajoltam a nyárhoz, talán virág volt az is.
De elszáradt. Szakítok élő, újat helyette
– a rét százezer vadvirágból áll.

Erősen süt a nap, balta hasítja az eget.
Lapulevél alá bújjik a róka, esik az eső.
Anyám temető lehet-e?
Eszelősen tud szeretni, mint a halál.
Erősen süt a nap, balta hasítja az ágot.

A vadgesztenyefa ősszel kopár,
alatta sírok, virágok, darazsak rajzanak.
Igen, ősz van,
rajtam gyapjúzokni, sál;
a zsebemben gyertya, vers, imádság.
A vadgesztenyefa ősszel kopár, dér ücsörög,
s több száz költöző madár karcsú ágain.
Itt áll a középkori templom is hallgatag:
mossa az eső, sikálja szél, befedi a hó,
tornyát árnyék és kereszt díszíti.

Iskolába járok még, délután süt az őszi nap,
nagy mama sírjára őszi krizantémot viszek.
Bakancsot húzok, irány az erdő,
hasalok az avaron, hallgatom a böggő,
felizgatott szarvasbikát, petróleum-
lámpának cilinderével csalogatom;
virággal feldíszített bottal szügyön lövöm.

Anyám lombzúgást hallgat a sír alatt.
Tavasz lesz, összekapaszkodnak a fák
ágai, varjak szelik át a felhős égboltot.

Tavasz van, így könnyebb a nemlét, a bánat.
Koponyám lángja vad-virágzik – langyos estében
kuporgok a réten, felettem hold, csillagok.
Apám medveerősen járja az erdőt, zsebében bicska,
fából farag szarvast, őzet, vaddisznót. Majd az erdő
ablakába teszi – gyertyaláng világítja meg
a szobrok karcsú, világi termetét.

Erdő deres szarvasa fut, vágtazik, fut.
Erdő deres szarvasa agancskoronájával
szakítja, tépi a kopár ágat. – Zúzmarás kőről
felröppen a sasfőlk, az ölyv;
a vércse vijjogva vitorlázik a táj felett.

Erdő deres madara száll, száll, elszáll!
Koponyám tűz-láng, vaddisznó szakítja
a bükk, a tölgy földi gyökerét.
– Kígyó, erdő, fa: rokona a nap, a szél.

Aranyszínű nyári erdő nyitja ajtaját,
beengedi a vándort, botját, madarát.
Keresem apámat, a bölcs favágót,
a karácsonyi hegedűst.
– Talán ez a fa ő, barna, mint a bánat.
Felette halál-szarupatájú szarvascsorda vágta.

Csendes tűz az életem, felette
melegszenek az árvák – leguggolnak,
lábamhoz bújnak, elhúzzák múltamat
a kopott nyárfa hegedűn.

Csendes tűz az életem, felette
melegszenek az árvák.

Botja van a bánatnak – járatlan földúton ballagok,
az ég besötétül, elszáll a feketerigó,
esőt hoz csőrében – ázik a távoli táj is.

Gondoltam, írok erről a templomos faluról,
amelyben sétálok és sohasem unatkozom.
Reggel korán ébredek, mosdok, öltözködöm,
kávézom, kitárom az ablakot, ajtót;
bejön a szél, a nyári szellő körbejárja
a széket, az asztalt, a tükröt, a borotvát.
– Igen, nyár van, reggel elindulok sétálni.
Temetőnk telve géppisztollyal átlőtt
fejfával – csoda, hogy még állnak
a háború gyászos hírnökei;
védelmezi őket a hárs lombja, illata.

Az égre sötét felhők kúsznak, hozzák
az esőt, az őszt. Bánatomban őrt állok,
várom a csendet – roppan a száraz ág,
a hosszú csőrű szalonka kurrogva elszáll.
– Tisztul az égbolt a Hideg-hegy felől.

Játékos mókusok, daloló madarak hozzák a
szabadságot, szerelmet, a forróságot.
Szeretek élni, meghalni nem, s tudom:
Isten van valahol a mennyeknek országában,
ahol örökké élni fogok, örökkévaló szerelemben.

Érik a nyár: koponyája tűz-láng.

Érik a nyár, a réten sok a vadvadvirág.

– Milyen madár vagyok én?

Csak szeretni, csak szeretni tudok én!?

A temető az erdőre nyit kaput;

én, a vándor, a Börzsönyt járom
aranyban, szerencsében, bánatban.

Érik a nyár: koponyája tűz-láng.

Barátom az erdő, eső után
kinyitja szirmát a vadrózsa,
kívánja a napot,
mint szomjúhozó a forrást.

Érik a nyár:

koponyája

tűz-láng.

Este van, hollófekete madarak szállnak
az égbolton, az elmúlást csőrükben hozzák.
A temető melletti sírokban katonák
bodzafa koporsóban, sálban alszanak.
Este van, hollófekete madarak szállnak
az égbolton, az elmúlást csőrükben hozzák.
– Igen, este van, tölgyfából
gyalult széken ül anyám: a verandán
gombot, tarisznyát varr nekem.

Megátkozott, kiszáradt fa az ősz, a tél;
kopár ágát rázza, rázza a hideg szél.
Anyám kötényében rőzse, rőzseág
– tüzet gyújt, tűz-láng az arca.
Megátkozott, kiszáradt fa az ősz, a tél;
kopár ágát rázza, rázza a hideg szél.

A tél elrohadt gyökér – issza,
felissza a halált, a halált.
Ez a fejfa szuvas, sovány:
szürkészöld fakopács szállt reá;
ütemesen kikalapálja bánatát
a pipacstüzű, eső mosta,
varratos koponyákon.

Talán ezután ez a fa leszek;
változom évszakonként,
váltom lombruhámat –
kopár lombra szarka szállt.
Anyám eljár az erdőbe rőzséért,
somért: van botja,
fegyencnők hordta fejkendője,
bakancsa is. Anyám rózsaszínű
rőzsetüze körül ülnek az árvák.
– Este van, elroppan a holdsarló,
a sírok alatt rohadó gyökér, eszi,
felissza a nemlétet, az életet.

A koponya szeretete, bölcsessége
szúrágta hársfalevél – süti a nap,
mossa az eső –, felszáll-felröppen
a kanalas gém, elhúz délre, nyugalomban,
ahol porszár az földre talál,
csőrével megkopogtatja – s kiszáll,
kiröpül belőle a kígyónyelvű Isten.

A koponya szeretete, bölcsessége
géz – bekötözve a megrepedt
csont, a hús, a bőr. – Itt állok a
válaszúton, fölöttem napsütés,
felhő és eső. Nagyszüleim tenyérnyi lelke:
zászló, szeretet és béke, Isten és kő.
Jön a tél, ólomszürke a felhő, begyújtok;
ülök a gangon, hallgatom, mint hullik
a toboz, a havas eső a sírokra.

A koponya szeretete, bölcsessége
közepébe gyökerező facsemete, énekes-
madár szállt reája: csőrével átszúrja
a méregzöld falevelet, a fa szívét:
géz, húst, bőrt, madarat, az erdő
árnyékát, botot, kalapot, bakancsot.
Most ideülök a küszöbre, a kék ég alá
hallgatni a csendet, az elmúlás zúgását.

Járom a zarándokutat,
körülöttem avaros erdő.
Menekül az őz átlóve nyárral,
madárdallal, fával.
Járom az utat, én, a ballagó vándor
farkas-hárs illatában fürdöm,
kék óceánban. Járom a zarándokutat,
körülöttem az avaros erdő vörösfenyőket zúgat;
jön a szél, a hó, a tél.
Anyám hallgat, békés, mint az őserdő.
A Teremtő kérdi: – Láttad apádat?
Kezében balta, a szakálla gyökér,
egy vaskos fában lakott, majd
anyámnak faragott belőle asztalkát.
Azóta járom a zarándokutat,
körülem avaros az erdő.

Koponyám tüze-parazsa: tél,
állok felette magam, tenyeremet átjárja
a tűz és a parázs – két kezem elszáradt
erdőszéli koronás-bozontos rőzseág.

Koponyám esője-virágpora: tavasz,
állok felette magam;
tenyeremet átjárja harmat és virág,
két kezem elszáradt erdőszéli
koronás-bozontos rőzseág.

Koponyám pipacs-napsugara: nyár,
állok felette magam,
tenyerem átjárja pipacs-napsugár,
két kezem elszáradt erdőszéli
koronás-bozontos rózseág.

Koponyám dere-kopársága: ősz,
állok felette magam,
tenyerem átjárja dér-kopárság,
két kezem elszáradt erdőszéli
koronás-bozontos rózseág.

Lejárok a tóra egy marék vízért,
falombért, sziklatörmelékért;
anyám homlokára kamillás vadvirágért.
– Teremtőm, ha akarod, meghajlik ez a bot előtted.
S szívem, ez a lüktető vörösbegy felröppen, elszáll.

Lehajtom fejem – most gyöngybagoly,
ezüstgömb a Nap, hátán zengetem
bánatos hangszeremet: a nappali Holdat;
a fagy tollú madarat, a gyáván röpülő koldust:
a költőt, ki lámpafénynél írja verseit.
Tél van, mégis emberséges vagyok;
hiszek Istenben, a szeretetben,
kavicsarcú szerelemben.

A fenyőfa csúcsán angyal ül,
közélt a tűz, a születés, a fény ünnepe.
Csend van, ráncaiból, lába nyomából
csattogva felröppenő szalonka iszik.
Erdőt, fűvet, zümmögő vadmézzel körbekerített
fanyikorgást, angyali muzsikát
hallgat a táj. Jön az ősz, eljár az idő
felettem is, de van baltám, kalitkában
barackmagcsőrű idegbeteg madaram.
Koppan a lét árva makkja, a lomb alatt
vadkan, mocsaras, csontos fogaival
elroppantja a gyökeret, majd rőfögve
fut, menekül Nyugatnak, az éles balta
apálya-dagálya elől, ahol az erdő
közepén tisztás van, egy magányos tölgyfa áll,
tisztá víz forrásokozik, és sárgarigó repül riadtan
a vadmacska sunyi mosolyától, nézésétől
a gomolygó sötét fellegekkel.

Eljött az este, a sarkcsillag megvilágította
ablakunk, nagyapám elővette, felhangolta
hegedűjét – anyám még kislány volt,
egy keserves balladát muzsikált neki.
Aztán apám megágyazott: tornyos
faágyban párna, lepedő, dunyha.
A sarokban kályha füstölt, hasított
szárazfát dobott rá, hogy égjen.
– Igen, már ős van – sóhajtott fel nagyapám,
jön az eső, a fák levetik lombjaikat; az ajtón
fekete kabátban a halál kopogtat.

Ballada, szomorú nap: fú a szél,
ömlik az eső.
Dolmányos varjak pergetnek dobot.
Homlokomon falevél, ellobbantja a szél.
Pacsirta dalol a zöld vetésen, örvendezik az ég.
Itt állok – se tavasz, se ős!
Ballada-szomorú nap: fú a szél,
zuhog az eső.
Fát látok, bokrot, inkább a sűrű
erdőt látom álmomban: jár a fűrész,
a balta, pereg a dob – égre csapódik
a faforgács, mint vágató
szárnyas paripák.

Szomorú ez a mindennapi lét,
falevélnyi kuvikmadár – szürke,
mint az égből aláhulló kő,
ahogy a repülő hegy homlokából kivájjja
a földet, a gyökeret a víz.
Se tavasz, se ős!
Csak lebombázott temetők.
Pegazus-térdem kalimpál felettük,
mint szárnyas ló ágaskodik, elszáll
– még van, ahol zöldell a mező;
szerencsés bölcs vagyok, én,
az alkotó, teremtő lélek!

Most járom a bánat útjait,
nyakamban sál, elhagyott a nyár,
elfolyik, elég a gyertyaszál; öregszik,
sárgul a képzelet, az erdő.
Most járom a bánat poros útjait;
rázza, töri az őszi szél az ágakat.

Tűz alakjában szalmamadár
röppen, menekül a túlsó partra.
Most járom a bánat földes útjait,
Kilép az ősz, fú a szél, szemerkél az eső.

Ágyékból lombos fa nőtt,
árnyékában arcom elmerül;
bánatos darumadár a tóra száll.
Két nyurga karom a két fa feletted.
Virágból széllal szótt ruhás lány
a domb hajlékában arról mesél,
hogy piros hajú alkony húzza elő
az Istent, a szerelmet; síppal, dobbal,
nádi hegedűvel tanít dalolni,
tanítja táncolni a lányokat is.

Mentsd meg az erdőtüztől
a dobot, a sípot, a hegedűt.
Hátamba lombos fa nőtt;
árnyékában az arcom bánatos
darumadár – tovaszáll.

Igen, este van, a kukorica szakállas
mulandósága mutatja, hogy ősz van;
korábban jön a sötét, előbb ül el
kárálva a tyúk, hápogva a kacsza,
gágogva a lúd. – Igen, este van,
őszí este, az erdő sűrűjében bőg
a kristályos csontagancsú szarvasbika.
Zeng a völgy, a táj, a falu
istállószagú kocsmája.
Apám meghalt húsz éve már, ilyenkor
jön a mindenszentek, a halottak ünnepe;
a lombos vadgesztenyefa alatt
hangos dal-szólóra holtak lelkei és angyalok
táncolnak, lobognak a gyertyafények.
Igen, este van, szívemben szomorúság, alkonyat.
A templom körül fák, bokrok, fehér leplekben
lelkek, angyalok táncolnak;
lobognak a mécsesek fényei.

Nyakba való láncot fontam magamnak
a nyár emlékéből: kék volt,
piros volt, mint az alkonyat,
mint a sárguló búzában hajladozó pipacs és búzavirág.
Sátrat építtem magamnak gallyakból, bodzafalevélből.
Bebújtam alá, üldögéltem, aludtam alatta.

Faragtam magamnak vándorbotot,
hamarosan útnak indulok – a földes úton
kukoricaszakállas holtakkal találkozom.
Kérdeztem: távol-e a falu?
Itt, egy kőhajításnyira – mutatják,
majd denevér képében tovaszállnak.
– Dob és madár, pipacs volt ez a nyár is.

Sétáim egyszerűek, mint a szellő.
Bölcs itt a lét, költőt nevelt belőlem.
Agyam egy sírhalom bejáratának kulcsa;
keresd fel egyszer sírhantomat, kérlek,
karom vastagságú örökzöld fa az égre nyílik rajta,
koronáján angyalok járnak dobszóra halál-táncot;
fénylényüket mossa az eső, simítja a szellő.
Bölcs itt a lét, költőt nevelt belőlem!
Keresd fel egyszer sírhantomat, kérlek.

Jön az este, a koldus-barna kuvik.
Hozz tejet, édesanyám! –
Az utcán oszlopok, kékre mázolt házak, kapuk.
Az ablakokban mécsesek, petróleumlámpák,
itt-ott villanyfényt is látni; a rádióban
esti hírek, az időjárás-jelentés esőt ígér;
felhő áztatja a cserepes tetőt,
agyagvázává gyúrja a lapos dombot az eső,
a lábánál lakó cigányok sárházait.

Baltám élével, bakancsom súlyával
észak felé repült a ballada a szomorú bölömbikával.
– Állok napnyugtakor a narancsszínű ég alatt,
a szomszéd faluból kutyavonítást hallok,
zsömleszínű parasztkutya a holdat ugatja.
Meghalt a cigány, botcipőjű,
botingú cigány, aki délről hozta az életet,
a nyarat, a békét, a madarat.
Baltám élével, bakancsom súlyával,
észak felé repülő ballada-szomorú
bölömbikával állok napnyugtakor
a narancsszínű, viharos ég alatt.

Messziről jönnek értem a fák,
esők, havak.
Talán ez a balta is fakopács,
röpül, hasad az ág;
eljöttek értem a
fák, esők, havak.

A temetőben a sok csapadéktól
a hózivatarban beszakadt
egy sír – de a napsütés idővel
meghozta a feltámadást, a virágot;
a lehajtott fejű, fekete bogyós bodzafákat.

Délutánra jár az idő,
ősz virágok a kertben,
kékre, sárgára, bordóra nyíltak,
mint nyári zápor után
a Páholc fölötti szívárvány.

Itt az ősz, kiviszem a virágcsokrot
a fejfa alatti kővázába.

Csend – egy fekete gólya ballag
bottal a kezében, talán az apám.

Csend – egy fehér gólya ballag
gólyahírrrel a kezében, talán az anyám.

Apám szerencse és bölcsesség,
anyám istennő, szerelem, szeretet.

Jön már az ősz, sárgul a fa, kopár lombján itt-ott költöző madarak.
Alatta, vagyis a fa alatt lakom, egy kopár, mesés házikóban.

Igen, jön már az ősz, érik a szőlő, a dió, szívemben érik
az elmúlás is. Mondd, gyöngybaglyom: meddig fogok még élni?

Száz, ezer, több millió évig? – A Börzsöny-patak ezüstszalag,
átugrom a túlsó partra, csalán csípi a bokám s a térdem.

Még nyár van, még tart a napsütés,
az ágakon barnuló falevelek, hasonlítanak arcomra, egy emberére,
a magányos művészére – a temetőbe szomorúan érkezik az ősz,
vörösgyűrűvesszőből tákolok seprűt, hogy a diófa alatt
összesöpörhessem a lehulló leveleket; a kupac alá gyűjtök,
lángjában, füstjében, illatában az arcom bánat, bánat – metafizika.

A bögrémben ezüstös a víz, az arcomat látom benne, most még csak
tükör által homályosan, mint a ködben, mint az őszben, mint a télben;
mikor túlevelet tépek, hogy befessem hófehérre, a teremő kedvenc színére.
Milyen lesz a temetésem?

Egyszerű, mint mikor lehull
ősszel a falevél, zörren a bakancs;
talpam alatt valaki meghalt, meghalt!

Milyen lesz a temetésem?

Kő vagy fa őrzi lelkemet;
koponyám, bokámat, szívemet?

Nem tudni, csak azt tudom,
hogy sötét van, mint éjszaka.

Lebombázott temető a falum.

Keletnek dőlt fejfa az anyám.

Délnek meghajolt, megroppant
hárs az apám, a nagyapám.

Gyermekkori bögrémben kihűlt a víz,
a vázában elszáradt illatos lila virág.
Csend-élet ez a nap is –
némaságban létezem, mint halottaim.
Koponyám varjú-öreg,
zúgó temető, ágyam sírhalom,
áztatja havas eső – elrepedt,
dagadt csuklómon géz, virágszirom.
Felröppen a holló, megjön az éj;
fekete bodzafa tövében kő, guggoló óriás;
zuhan a szárnyán átlőtt fehér holló.

Bölcsesség a vers, a költészet,
kék színűre megérett kezem tollat fog;
dobol az asztalon, ajtón, falon.
Igen, jön a változás, a kaput
rágja a szű, a huzat, a nyikorgás.
A temető nagy keresztje, mint kőbalta,
egyet hasít, mátyásmadarat és fenyőt.
Bölcsesség a vers, a költészet;
arcomon viasz, bársonybőrömet
falja a bánat, a nap.
Jön az elmúlás, trombitás cseléd,
hangja fényt, teliholdat repít.
A vonatállomást zöld sövény övezi.
Jön a kikelet, zendül, süvít a szél.

...

Temetőbe temessetek,
varjúénekekkel, tűzzel, hegedűvel;
fából faragott fejfával,
talpig vászonban, szalmahajjal,
dinnyemag-csőrrű madárdallal.
A tűz kioltva, a paráznak nincsen lángja.
Meghalt a halál – árnyékot, kalapot vetett
rá vadgesztenyefánknek ága.
A tűz kioltva, nincs a paráznak lángja.
Bot-inges darumadár repül, száll a falu felett;
csőre, szárnya esőre kitérve.
A tűz kioltva, a paráznak nincsen lángja.
Füzike iszik esővizet a ballada-szomorú
templom árkában.

A tűz kioltva, a parázsnak nincs lángja.
A kendő árnyékában betoppan a hold,
vizet keres, kenyeret, szélből hasít
élő ágat, virágot; vörösgyűrűvesszővel
söpröm a száraz falevelet. Elszállt a nyár,
dobbán az ősz, felröppen a vörös vércse
a füstös, kormos temetőben.

Koponyám tisztásain vadvirágillatú tüzek lobognak.
Bozontos vadak iramlanak, menekülnek;
patáikkal porrá zúzzák lelkem harmatos mezejét.
Kapunk nyikorog, kilép rajta a tavasz,
a tó tükrében a szomorúfűznek már zöld ága van,
rázza a zivatar – kopár agancson sál és kabát lengedez.

Nagyapám már élt az első világháborúban,
harcolt is a Hazáért: vállán, térdén golyóhegek jele.
Akkor még nem öltek zsidót, cigányt, csak katonát.
Majd eltelt negyven év, és másodszorra is kirobbant
a világháború, ott már öltek cigányt és zsidót
gázzal, benzinnel, puskatussal, gumibottal, árulással.
Újra eltelt negyven év, s úgy félek, hogy
megint háború lesz, s ölnek zsidót, katonát, cigányt.
Én megfogadtam, nem megyek a háborúba.
Költő vagyok, pacifista, verset írok szívemben békével
a háború ellen – azt hiszem, bölcs lettem, művész:
a lelkem Istené és a Hazáé.

Életem séta

Életem séta

1.

A gaz felfalta őseim sírját,
korhadtt fejfáit; megette őket
a téboly, az eső, a szél, a bánat.
Nyár van, egy faluban lakom,
utazom vonattal, busszal,
bánt a szomorúság, a vágy,
a zúgó zöld ág.

2.

Kimegyek a temetőbe, a hársfának
támasztott bottal vágom a gázt.
– Igen, őseim mesterek, zenészek
voltak, hittek az öröklétben;
Isten barátai ők, mint a bodzafák,
az erdők madarai – vörös szélből
virágot fon emlékükre bánatom.

3.

Sétálok falumban a templomok,
iskolák, boltok, a házak, a posta
és a szobrok között
látomásból szőtt nappalokon.
Keresem anyámat a
Bányász-templomban. –
Édesanyám a lelkemben már halott.
Igen, forró nyár van – költő vagyok.

4.

Paranoiásan félek a háborútól.
A cigánytelepeket talán elkerülik
a katonák, a tankok.
Madárként menekülök a tüzes ég alatt.
A temetőben golyóval átlőtt fejfák.
Ez a fejfa anyám szobra.
Édesanyám halott: eszi a gaz, a fény,
a gyökér, a föld és a szél.

5.

Esőben farkas bujdosik, a vadász
keresi az ordast, ha rátalál, lelövi.
Az állat bundája lesz a meleg takaróm.
Fejem fölött feszület: alszom,
álmom madárrepülés.
Fa lennék legszívesebben,
hiszen hajlékony és okos vagyok,
fújna a szél engemet is; úgy élnék,
mintha kétszáz évvel ezelőtt ültettek volna,
s láthattam volna Lenint –
átélhettem volna két világháborút.

6.

Szürke varjak lepték el a falvakat:
eszik, csőrükkel szagatják a szilvát,
az almát, a naspolyát.
Közelít a tél – betört ablaküvegen károგva
átrepennek szobámon a varjak;
benne műtárgy az ágy, a sarokban bot és saru.
Itt lakott egykoron a költő:
a padlóvázában fekete bodzafavirág.

7.

Vadász akartam lenni, őrizni
a fák és bokrok nyugalmát, a patakot,
az őzláb- és szarvasgombát,
a mezei virágokat, a mohát, a zuzmót,
az eltévedt csókát, medvebocsot;
a Börzsöny szerelmese voltam, vagyok,
mint tizenéves kamasznak: oldalamon tör,
kezemben vándorbot, ezért ismertem meg
az erdőt-mezőt, úgy, mint a
tenyeremet: a vadak járását és a csapást.
– Elroppantottam az életemet,
mint szél a szárazfa kérgét.

8.

Múltak az évek, találtam egy lányt,
ő gyújtott nekem tüzet, főzött levest,
ingeimre gombot varrt.
A folyóparton sétáltunk szerelmesen,
találtam egy mankót, átvágtam vele a vízen,
mint Mózes a Vörös-tengeren.
– Igen, úgy hiszem, hogy metafizikai
hős vagyok: hittel, hatalmammal,
szeretettel porrá zúzom a hitetleneket.

9.

Jöttek bánatosabb napok, a lány
tovaszállt, jött a megbocsátás, a templomba járás,
de ott sem találtam senkit és semmit,
csak a padokat, egy rongyszőnyeget
és a kopott gyóntatószéket.

Enyémm a szentírás, az én szívemből
fakad, ismerem Mózeszt,
ismerem Jézust, ismerem
Máriát, ismerem Józsefet is,
az ácsot. – Boldog vagyok hát.

10.

Dolgozom, írom a verseimet, néha elfáradok,
de aztán veszem a vándorbotot, sétálok cserépes
bibliai tájakon. Barátaim a kálvária fái, ösvényei,
virágai, a seregélyek és a hársfa;
apám ültette őket – a lappantyú eltűnt azóta,
mint az újságba csomagolt bicska
a füstölt szalonna mellől.

Újraélednek a bibliai tájak, a gyökerek;
óriás platánjaikat a szélvihar zúgatja.

11.

Ez a vers gyökeret vert, egészen
nagy fa lesz belőle. Keresztet
ácsolnak majd ágaiból a Fiúnak,
a transzcendens számárkórónak;
ha szárnyai nőnek, elmenekülhet
az égbe. – Milyen madár ez a Kereszt?
Talán kuvik? Talán vércse?
Éjjel lámpafény nélkül
olvashatná egyikük versemet.

12.

Isten gyökeret ver a földbe,
fa lesz belőle, ágain levelek,
a leveleken a Szentírás szövege:
az Ószövetségé.
Madarak olvassák, cipelik
az üzenetet tájról tájra,
fáról fára, a faluról a városba,
hogyan van Isten, Ő a szeretet.

13.

Jézus gyökeret vert a földön,
fa lett belőle, ágain levelek,
a leveleken a Szentírás szövege:
az Újszövetségé.
Madarak olvassák, viszik
tájról tájra, fáról fára, szájról szájra,
faluról városba az örömhírt,
hogyan van Isten, Ő a szeretet.

14.

Bögrében kihűlt a tea;
tél van, kint hózivatar, fagy.
Kóbor, éhes madarak szállnak a
házilag barkácsolt madáretetőkre,
csipkedik a szalonnát, a diót,
a napraforgómagot.
Olvad a hó, jön a tavasz,
kristálytorkú cinegék dala:
„nyitni kék – nyitni kék!”,
betöltik a tájat, az udvarokat.

15.

Tavasz van, zöldül a szántó,
a tóparton ülnek hálóikkal a halászok.
Az akácfa alatt szemét, döglött sirályok teste.
Jobbról óriás jön, remeg a föld, tépi a fákat,
keresi baltáját, a borzok lopták el tőle.

16.

Nyár van, szívemben
most gyökeret vert
a pipacslángos szerelem.
Milyen nyár ez a bodzaféle?
Gyökere szívja a földnek vizét,
nő, nő, szinte óriás, árnyékot
vet a nap elé, árnyékában
vándor pihen, heverész
talpig vászonban, mint
bütykös hattyúk a tó vizén.

17.

Az ősz nekem bánat, temető,
rozsdás vaskerítésnek támasztott
bot, csendélet – nyugalomban élni,
mint a fák tövén a gomba.
Kisfiú vagyok, az Istent akarom

látni, az ég megnyílik fölöttem,
hangot hallok. Ez az Isten, mint
fehér madár alászáll. – Itt vagyok!
Mi az óhajod? – Legyek angyal,
s mindig láthassalak.

18.

Tél van, hó, éhes verebek
tépik az almahéjat. A halál
zokog, zokog. Bent lobog a tűz,
a Szentírást olvasom lámpafénynél.
Karácsony van, megszületett a
kis Jézuska; hoztam fenyőt, iszom teát,
sütök a sparhelten húst, halat.
Hallgatom a szél zúgását – hasított
fán almahéj. Karácsony van, elballag a bot,
zeng a harang a templomtoronyban,
megszületett a Jézuska, a teremtő fia.

19.

Elmúlt a karácsony, jönnek
a hideg hétköznapok.
Szerelem kéne, gyógyítana,
ölelne, csókolna,
megvarná ingem;
teámba citromot tenne,
szeretgetne. Magányos vagyok,
társam nincs, mindenem a vándorbotom,
a bakancs, a kalap, a sál.
Félek, hogy háború lesz.
Félek, hogy megőrülök.

20.

Leborotválom a hajam, talán bánatból,
jönnek a katonák értem, megkötik
kezem, visznek a lágerbe.
Magammal vihetem a Bibliát,
a versesköteteimet, füzetet, tollat:
– Háború van! Anya, háború van!
Lehet, hogy megmenekülök?
Ha visszajövök, kiadják verseim?
Vagy eltemetnek, cigány vagy,
nem kár érted, gondolják.

21.

Visszajöttem a lágerből,
kiadták verseimet, felkeresett
egy író társ, olvasta könyveim.
– Pásztorbot a küszöbömön, bakancsom
mellette, nyár van, fehér ingben
szép, sírkő formájú alak járja a tájat.
Vászonzsebében toll.
– Milyen madár ez a kopjafa,
zöld-fekete emlékkal szívében?

22.

Valamikor itt temető állt,
bot-karcsú temető, pihennek
benne a leborotvált fejű cigányok.
Lelkük az égben, az éjszakában
csillagként világít;
élők ők, örökké élők, mint az Isten.
Színdarabot játszanak,
transzcendens hősök lettek,
hattyúfehér jelmezes angyalok.

23.

Valamikor itt erdők álltak,
bot-karcsú erdők, leborotvált
fejű cigányok gondozták őket;
szalonnát és kenyeret ettek tisztásaikon,
gyalogösvényen a Teremtővel
beszélgettek, mert Ő őrzőangyalokat
küldött a fejük fölé, hogy elkísérjék őket
utolsó útjukon – hazáig.

24.

Kiszáradt a fa, rázza, töri az
orkán, valamikor zöld volt, mint
az öröm, a bölcsesség és a szerelem.
Összefűrészelem, télire kalitkába rakom;
karácsonykor bort forralok
felette, és halat sütök.
Fényben, ingben olvasom a Szentírást,
hogyan van Isten, talán éppen Ő
a tavasz, a napsütés, a szerelem,
a bölcsesség, az öröm, a reménység.
– Minden az Isten.

25.

A költő élete karcsú
temető, mindig Istenre,
a halálra gondol. Fejfákat
farag magának, diófát
ültet, alatta megássa sírját,
gyertyát gyújt, imádkozik.
Eszelősen szereti az életet,
a fenyő- és vadgesztenyefákat.

26.

Találtam egy pisztolyt a szikla
résében, zacskóban volt, ölni
lehetne vele, nem tehetem,
mégis az övembe teszem.
Anyám megvéd szegény
minden bajtól, hisz Istenben,
fél a háborútól; almafákat ültet,
ludakat legeltet, minden este
imádkozik, már rég eltemette
gyermekait. Lelkük az égben:
bot és olaj.

27.

Szerelmem a csend, a vers;
saru és pásztorbot ez a táj.
Reggel korán ébredtem, ablakot
nyitottam, a szellő meglobogtatta
hajam, fehér ingemet. Igen, nyár van,
izzik a nap, lángol a világ;
sétálni indulok, mindenem egy bot,
saru a lábamon, mulandóságom
harmatát fölissza húsevő virág.

28.

Vadgesztenyefa alá temesetek,
fejfámra ezt írnátok: „Metafizikai hős,
művész volt, aki hitt Istenben
s a Lélek örökkévalóságában.”
Olvasom az írást, ha valaki
megfejtene álmaimat, mint a fáraókéét,
akkor akár boldogabb is lehetnék.
Szelíd fák zúgnak a szélben,
kérgükben bicskával faragott
szeretői nevei, hull beléjük havasan az eső,
felissza apám és anyám szerelmét
egy kóbor eb,
egy eltévedt madár,
egy rügyező faág.

29.

A zöld lombra szerencse száll,
meg sok-sok énekes madár.
Miért lett most zöld ez a táj?
– kérdi a vándormadár.
Talán a szél hajával festette zöldre?
A templomtorony nyugodt,
melegíti a kelő nap.
Rügyfakasztó lombra szerencse száll,
meg sok-sok énekes madár.

30.

Életemnek a közepébe értem,
harmincon felül vagyok. Járom
a magánutam bottal, madár és angyal
kísér. Lombos tölgyfaerdő zúg,
bújtatja a fegyencet, kezén
bilincs, a fa alatt ül éppen;
fejszével agyoncsapott egy székert.
A szék milyen ordas lehetett? Szürke,
mint a kő, elhajítom parittyából azt a követ,
fejen találja a szarvastehenet, az az árokba dől.
Feldarabolom, hazaviszem, ünnepelek.
Nyár van, csók és vágy.

31.

Pénzem a falevél, eladom, veszek
rajta teát és dohányt. Ősz van,
elröppenő bánat az életem.
– Bádogkanállal eszem a levest,
vézna és karcsú vagyok, mint
a nyírfavessző, a vágy bennem hegyet
lép át, de nincs aki kinyissa az ajtót,
megfejtse álmom, vadrózsaszínű
ajkamra csókot leheljen.

32.

Lehajtja fejét a bánat, a fenyő-
rigó arra sétált, amerre a lány,
a szűz, tiszta virág. Kérdi: miért
szomorúság a bánat? A bánat hallgat,
hull a falevél, a szél viszi-sodorja:
jobbra temetőbe, balra templomkertbe.
Szobrom egy sírkő, géppisztollyal átlőve,
golyóütötteen belevésve: Vége a háborúnak!
Könyökömből fa nőtt ki azóta,
de a félelem árnyékát a sírkőre veti.

33.

Réggel megmosakodtam, megborotválkoztam,
húztam egy tiszta inget, imádkoztam,
elolvastam a napi evangéliumot,
Márk írását olvastam el.
– A szél szalad, fújja és zúgatja a bibliai tájat.
Piros az ég alja, mint a szeretet.
Talán az ég a szeretet, de az is lehet,
hogy a szeretet az Isten.
Röppen már, mint az ág,
rügyeit bontja, mint udvari eperfánk.

34.

Dunyhával takarózom télen, nyáron
pokróccal. Télen jégvirágos az
ablak, tüzet gyújtok. Nyárreggel
harmatos az ablak, a kóbor madarak
felisszák. A lomb bölcsesség,
művészet, kopárság és bánat.
Igen, nyár van, kinyitom az ablakot,
a könyveimet átjárja a frissesség,
a tisztaság.

35.

Patak csörgedez át a falun,
hidak kötik össze két partját,
ha leszakad a híd vagy kitör az ár,
csak a szerelmes madár jut rajta át.
Boltba a cigány-közön járok,
Sári öblíti a száját, söpri az udvarát,
kitárja az ajtót, kávé- és kifliillat
árad felém. – A kutya láncon,
hátán kopott tollú veréb táncol.

36.

A temetőben zöld volt az ég, a nyírfák
csontfehéren bóbiskoltak. Töveiken
gyertyák égtek, a madarak csőrükben
vitték mécsesről mécsesre a lángot.
A temető szent hely: feltámadás, öröklét;
van, aki semmiért, van, aki mindenért
nyugszik itten. –
Engem az égig érő nyírfa alá temesetek,
koporsóban, pokrócba tekerjete.

37.

Közönyös, hosszú teleken fekszem,
ülök, melegszem és írok.
Ha kitörne a háború, elvinnék
a cigányokat, leborotvált fejjel
a haláltáborba? – Patak tükrén
falevélnyi vándormadarak csőrükkel
morzejeleket adnak,
kopogtatják a jeget.
Közönyös, hosszú teleken teát iszom,
levelet írok, várom a tavaszt,
a barkásodó fűzfákat, hogy szerencsém
legyen a szerelemben.

38.

Élt egy ember, bottal járta a
vidéket, vállán tarisznya és madár.
Élt egy ember, kemény volt, mint a
kő, a hegyet tenyerén hordta, óriás
volt, lábnyomában folyók,
patakok forrásoztak,
benne halak és ifjak úsztak, fürdőztek.
Könnyű álom kéne most szememre,
hogy megálmodhassam az életemet:
a bölcsét, a szerelmeset, a szerencsését.

39.

Élt egy fiú, bölcs volt, művész lett,
zöld vesszővel írta verseit, tudta,
hogyan van Isten, az Isten a csend,
az elmélkedés. Fiatal volt a
fiú, madaraktól tanulta a szabadságot,
a nyarak, a vadvirágok, a pipacsok szabadságát.
– Bölcs szelek fakadnak.
Napnyugtakor piros égajánál az öregek
csak mesélnek, mesélnek, mesélnek.

40.

Életem, eszem szomorú, mint a temető,
ezt nevezik bánatnak. Társam
nincs, ülök magam a szikla magasán,
körülöttem völgyek, hegyek, patakok,
s a nyár. Elkopott ingben, mezítláb állok
az ezüsthullámú pataokban. Nézem, hogy
a víz hogyan bukfencezik át a köveken.
Ülök a patakparton, lábamat lóbálom
a húsító vízben, és azon elmélkedem,
vajon hány szál virágot, madarat, bogarat
teremtett az Isten ide, erre a rétre, mezőre.

41.

Aki bölcs és szerencsés, van
széke, asztala, az zöld vesszővel
verset ír. Asztalon váza, benne virág,
korsóban olaj, ha fáj a fejem,
bekenem, megnyugszom, mint
lomb a szélzúgás után.
A Teremtő hét nap alatt
teremtette a világot, olvasom
a Szentírásban, s a hetedik napon
megpihent.

42.

Eszem, szívem hasonlít a nyárra,
vadrózsabokrok tűzében, lángban áll.
Bibliai tájak, szívem röppenő madár.
Körös-körül hegyek, hirtelen este
lett, hold világítja a csontfehér
utat, melyen szerelmesen
ballag a vándor, kezében pásztorbot,
lábán saru.
– Szívem, eszem hasonlít a nyárra.

43.

A Teremtő szeretete kinyílt
egy hársfaágon, illata nyugtatja
elmém, szívemet. Érzékeny
idegbeteg lettem. Keresem
a csendet, a mezőt. Sovány
lettem, a vágy sem hajt.
A magány boldogít, nem engedek
senkit közelebb magamhoz.
Féltem madár-röptű lelkemet,
szerelmes szívemet.

44.

Hajam rövid, ingem kék, nyár van;
patanyomokból iszik a pipacs, a margarétavirág.
– Kiált az Óriás: Vigyázz! – lábnyomában cigányok,
ürgék, hörcsögök és pockok laknak, lakmároznak.
Uram, miért teremtetted így ezt a világot?
Dekadens és tudathasadásos!
A teremtés csupán az irigységé,
és nem a szereteté?
A művészet csak sűrű, bozótos erdő,
irtják baltával, vágják fűrészszel?

45.

Gyalogszerrel járom a völgyet,
kórón hegedülök; a paranoiás
cigány gyerek hegedülni tanul – mondják:
dalt a pacstirtától, szerelmet a pipacs virágától.
Álmomban a hegy alatt, a földút mellett
sárguló orosz búza hajladoz;
a búzatábla közepén ház, körötte temető.
Szajkómadár rikácsolására ébrednek.
Korsóban víz, megmosom benne arcomat.
Költő vagyok, temető-eszű szomorú roma.

46.

Sétáltam, a templom körül
a hársakat zúgatta a szél, a szél.
Úgy lennék füstifecske, szabad,
szerelmes, szállnék hegyen,
folyón át; szerelem ablakában
megpihennék, dalt dúdolnék
folyóról, erdőről, virágról,
halálról, az útszéli nyárban
lakó bagolyról, farkasról.

47.

A művészlélek a Máj-hegyek alatt szed
vadvirágot, hazaviszi, vázába teszi,
s elnevezi a csend és nyugalom
szimbólumának.

A művészlélek paranoiás, idegbeteg
és szerelmes; cigány ősei

Indiából érkező vándormadarak voltak,
keresték a szabadságot, a szerelmet, a melegséget;
zörgő szekerekkel jártak, fehér, sebes lovakkal,
csak úgy porzott utánuk az út.

– Hej, szabadság, szabadság!?

48.

Madárkáim, hány napból áll a
szerelem, ahány virág megszámlálható a réten?
Egyszer lementem a mezőre, felettem kék volt az ég,
egy margarétán számolgattam: szeret, nem szeret,
szeret...? – Szerencsés vagyok, mindenem
egy bot, szerelmem a nyár, egy vadrózsaszál.
Lement a nap, borús, sötét felhők érkeztek az égre.
Kóbor madarak jártak a fák tetején.

49.

Vizet ittam, zúg rózsaszín torkomban,
eloltotta szomjamat.

A víz, mint eső a mezőn, eloltja
az égő kócszínű füvet.

Isten a barátom, költészetem
a madarak életéhez köt.

Szálló-repülő, ég és föld között közlekedő
vagyok, és szabad. Szegénységem gazdagsága
a mező, az erdő, a madár, a vers és az írás.

50.

Miért hiszek Istenben?

Isten madár.

Isten szeretet és szabadság – szerencse.

Örökké zöldellő nyár,
örökké zöldellő szerelem,
örökké zöldellő ölelés,
örökkön-örökké zöldellő szeretet.

A sziklát, amin ülök és gondolkodom,
körbefonta a halál, a gyom, a moha,
a szeder- és borostyánlevél.

Lélegzetemet is angyalok vigyázzák.

51.

Ültettem ablakom alá egy diófát,
illatozó zöldet, mint a kakukkfű.
Nyáron locsolgatom, várom,
hogy megnőjön magasra;
akkor majd létrán felmászok rá,
s belátom róla az egész világot.
Milyen erdő ez a táj?
Karcsú, mint a leány, bátor,
mint a halál. Ebben az erdőben
áll apám háza
– emlékeimben felröppenő halálmadár.

52.

A Magyar-hegy a kánikulától lángol,
erdőtűz van. A vadak futnak, menekülnek,
megbújnak a bozótosban hűsölni.
Hirtelen beborul, dörren az ég, esik;
valakik szekéren hordókban vizet szállítanak,
tüzet oltani a szomjazóknak. Az angyalok is leengedik
a tengerek vizét a szomjazó földekre. Így akartam,
teremtő költő lettem, vadvirágszakállas művész
– tenyerem, mint egy orvosé: madárvéres.

53.

Cigány vagyok, író is, ismerem
a folyók folyását, a nádas zúgását.
Kóboroltunk mezítláb, réteken,
szekerek árnyékában ültünk testvéreimmel.
Jósoltunk, ittuk a hús forrás vizét,
főztünk, szabadnak hittük magunkat,
ha szerelmesek voltunk.
Cigány vagyok, vándorbottal az élet sűrűjében
járok, mint Isten az egy szemével, látok,
ha kell, karóval hegedülök a nyárban.

54.

Korsóban víz van, arcomra lötyyentem,
júliusban ülök a hús fák alatt.
Elmélkedem létem értelmén:
hány nyarat fogok még
megélni? Talán annyit,
amennyit az ég madarai?
– Kék az ég, most van kedvem élni;
szerelmes vagyok egy lányba,
ő képzeletemben karcsú,
mint a nádszál, s ahol él,
ott két nagy folyó vigyázza álmát.

55.

Virágkoronát köt homlokomra
a szerelem, a szerelem Istene eljár
hozzám, újra fölkeresett.
A szekér roskadásig rakva illatos szénával,
hátába szúrva villa éktelenkedik;
egyszer láttam délután az úton
ezt a szerszámot, egy gazdag
cigány vállán billegett. – – –
A hársfát, a villanyelet is eltemetik,
földdé lesz, humuszos sírhalom, rajta
szobor, váza és korsó tele mulandó virággal.

56.

Délután lezuhanyoztam, megborotváltam
államat, hallgattam a csend hangjait;
temető-szomorú szívem, az eszem
bölcse hallgatott, várta a jelet az
égből, a költői ihletet a tájból.
A Költő okos, szép és szerelmes,
talpig fehér vászonban jár, az árokparton
hóvirágot és ibolyát szed.
Bánatában felröppen, tovaszáll.

57.

Egészséges séták látomásából élek.
Lépdetek útról útra, száll,
fejemen koppan a darázs,
felettem kék vércse köröz.
Vettem egy bicskát,
megéleztem, vágtam vele
vesszőt, botot, gombát és vadhúst.
Egészséges séták, zúgó erdők
teremtménye az Isten-ember.

Szekérúton

Iránytű

Szép az életem, mint egy írónak. Baltával hasítok fát, szeretem az orosz regényeket, Dosztojevszkijt, Paszternákot. Én magyar cigány vagyok és költő. Feleségem is magyar lesz, díszes medveszőrmében fog járni: tanyán élünk majd, ahová hófúvást hoz a tél, farkasok és rókák üvöltik körbe házunkat.

A vonat a portánk mellett zakatol el, piros, mint golyó égette seb, füttyül, mikor elhalad. A gyermekem, aki gimnazista, szalutál, mintha vasutas lenne. Feleségem teát főz, krumplit süt mellé, tőpörtyűt a sütőben, szalonnát tesz melléje – kész a vacsora. Reggel én ébredek először, köhögök, krahácsolok. Idegenekről sokat írok, prózám egyszerű, mint a vers, olyan, mint kenyérben a kés. Begyűjtök a jégtől fagyos öntött kályhába. Van estéről maradt száraz kenyér, felpuhítom rajta. Köhögök.

Negyvenéves vagyok, a karácsony elmúlt, az újév is. A sarokban még áll a fenyőfa, a szobát még betölti a mákos kalács illata. Feleségem nagyon szép, barna nő, modell volt Párizsban. Én, híres író, ott ismertem meg őt. Most izoláltan élünk a Börzsöny rengetegében egy tanyán fiúgyermekünkkel, aki gimnazista, jeles tanuló, és ő is író akar lenni. Szeretem a csendet, az alkotást, a metafizikát, Jézust. Most írni kezdek. Feleségem befogta a lovakat, elszárgul szánnal a boltba kenyérért, húséért, petróleumért. A költészet a lét értelme. Igen, itt a február, olvad a hó, erősebben süt a nap, létem az írás, szerelem, szeretet, öröklét, transzcendens remény. Tavasszal kinyitom az ablakokat, márdárdal búg be rajtuk, bodzavirág nyílik a fa körül. Fiam gyapjúpulóverben kabát nélkül sétál, kezében bot. Regényt akar írni. Szép a tavasz, nyílik, zöldül a szekérút mellett a zab. Hullott agancsba botlom. Sétálok a fiammal, aki kollégista; így tavasszal lóg az iskolából, témát gyűjt a regényéhez. A tavaszból kibújik a nyár, mint fatörzsből az ág, hogy költői legyek. Feleségem vacsorát főz. Nyár vége van, itt a tél, karácsonyra fiam megírta az első regényét. Címe: *Iránytű*.

Keresztút

Fúj a szél. Erdőt, mezőt fújja. Kockás ingben, hátzissákkal járom vándorutam. Körülöttem erő és szeretet. Ki vagyok én: metafizikai hős, mint Jézus, vagy egy panteista eszelős, aki szaladgál erdőn, mezőn, réten át? Zöldül a búza, legelésznek az őzek, a szarvasok, szomjukat a hús pataokban oltják. A keresztút porzik a nyári napsütéstől, amikor rálépek, madarak röppennek a magasba. – A falu szélén, a kertben kapálok. Harangszóra keresztet vet itt a jó halál.

Gomba

Bibliai tájak felett, a koponyák hegyén áll egy keresztfa, egy nyárfa, egy boróka. Nyáron a sűrű erdőbe járunk gombázni. Az avarcsörgésben vad riad, szél fúj, lóg az eső lába. Az úton vászoningem átázik, otthon zuhanyzás után megtörülközöm, állok a teraszon, nézem a hosszú, dús hajú esőt. Eláll az eső, az égen szivárvány, egyre magasabbra kúszik a nap, párolog a táj, a busz mellettem gyors suhanással felcsapja a pocsolját. Az erdőn talált gomba zöld és piros kalapú, megmosom, összeaprítom, forgáccsal megsütöm, ma ez az ebédem. Egy kancsóból hideg vizet töltök pohárba, szomjам oltom. Sétálgatok még az úton zöld gumicsizmámban, farmerban, hosszú ujjú ingben; a szekérút sáros, vizes. Szeretem az életet, az lpoly zavaros vizét. Gyönyörű a nyár itt, felszárad a földút, másnapra nyoma sincs a sárnak. Búzában gázolok, a szabadság enyém, az Isten mindenkié.

Napraforgó

A villám ágakat tört a nagy nyári zápor alatt. Zöld leveles ág zuhant a földre, majd elnyúlt, megpihent. Így képzeltem el nagyapám halálát is, aki öngyilkos lett bánatban, nihilizmusból. Sírja a temetőnkben az első sorban áll, fakereszt őrzi őt, mint farkast a verme. – A farkas bátor volt, ahogy átballagott az úton, ám a zuhanó ág utolérte, agyonütötte, mint öngyilkos nagyapámat a villám sújtotta padlásgerenda. – Télen karmos rókanyomok a hóban, holló szálldos felettük. Szép az ősz is, dolmányos varjú károg kopár ágon. Madársöréttel valaki mellbe lövi – varjúlevess lesz ma vacsorára. A tavasz boldoggá tesz. Lenyírom a hajam rövide, kockás ingben sétálok a szekérúton, a kertben ásó parasztok a harangok szavára keresztet vetnek. Dél van és nyár, a tehenes kocsi a szekérúton ballag; a deres lovacska az istállóban nyerít, patáival csillagot dobál az égre, míg a napraforgótáblából a villás ember haza nem ballag, szájában napraforgómaggal, mezei virággal.

Pillangó

Elálmosodtam, főzök egy kávét a gáztűzhelyen. Írok. Reggeli után jólesik. Esik. Arra gondoltam, hogy sétálgatok a temetőben a keresztútnál keresztet vető parasztok között. A cigányok szépek, mint a barna kérgű fák; paradicsomot, szalonnát esznek, a kútról korsóban hordják a vizet, ezt kortyolgatják, lázukat csillapítják. Én a kávét kortyolom zöld bögréből. Művészetem egyszerű, mint az érzéklet, mert van, mert olyan, mint a toboz – könnyű, reccsen cipőm talpa alatt, ha rálépek. Felreppen az aranymálinkó, tova-tovaszáll. A mező szélén halad a szekérút, mellette rongyos madárijesztő, fellebbenti ruháját a szél. Itt a halál szép, mint egy törött faág, mint a szekérúton a barázdabillegető. A kútnál a kulacsomba töltött ezüstszalagú vizet kortyolom – belső lázam messze száll, mint a pillangó.

India

Olvastam egy indiai regényben egy kellemes történetet. Ott a falvakban máig mécsessel világítanak és petróleumlámpával. Titokban mindig visszavágytam Indiába, egy faluba. Igen, írni, mint Rabindranath Tagore, a világhírű indiai költő. A falvakban vászonruhában, saruban, bottal járni, sétálni virágos réteken, hindu templomokban imádkozni. A tengerben megmosni az arcomat, bambusznád botot vágni, halászatni, a halat nyárson hagymával megsütöni.

India a művészet, a szépség világa, bambusznád viskóból elviszi a férfi India nyelveit, Tagore versét.

A szekérúton ballagva sokszor képzelem magamat vándormadárnak, szállnék tovább Indiába, örökkön szerelemben élni, mint a galambok. Egy indiai regényben olvastam azt is, hogy lehetne egy szerelmes nőm, ott Indiában, akivel estéknként teáznék, imádkoznék. Szép az Indiai-tenger, s szép a Gangesz folyó is. A férfi elvitte ősei isteneit a városba a mécses és petróleumlámpa füstjéből a villanyfénybe, hogy otthon érezhesse magát.

Szánkó

Mikor kisiskolás voltam, télen szánkóval jártam iskolába. Repült a szánkó a lejtőn, mint a jégmadár. Az iskolában a nagy cserépkályhának támaszkodtam, úgy melegedtem, vártam a tanítás kezdetét. Már kisfiúkoromban is rossz alvó voltam, rémálmaim voltak. Anyám sokat mesélt a lélekről, havas, szélfúttá cigánytelepekről. Erdőszélen laktunk, szép vadvirágos rét vett körül. Amikor letéptem egy szál margarétát, azon számoltam ki, hogy szeret-e a jövendő. Egyszer így, egyszer úgy sikerült. Jelenleg tél van, és még két-három hónapig az lesz. Veréb gubbaszt az eresz alatt, mint kutya az ólban. Az erdő hófehér, a lábnyomokból kiolvasom: szegény rözseszedő cigányok jártak erre, s véres patájú vadak, menekülés közben bevéreztek a frissen esett havat. Az erdőszélen volt egy magasles, ha cseresznyéztünk a parlagi fákon, ott bújtunk meg mint kóborló gyerekek. Sáros volt hazafelé az út, hullott agancsot találtunk, és rókalyukakat. Hallgattuk a fülemülék énekét, a mesés hegedűszólót!

Veréb

Nagyapámat, aki kovács volt, elhurcolták orosz fogságba. Mire hazatért az idegenből, felesége fejét elcsavarták. Ő ezt megtudta, leborotválta az asszony fejét, a haját felakasztotta az almafára. Cigány nők, tanuljatok! Nagyapám, aki patkolókovács volt, ha éhezett, verebet fogott, megsütötte kokszon, és jóízűen megette. Szerszámai, fúrói máig megvannak, piszkafái, láncai is. A temetőben a felesége mellett pihen nyugalomban, békében. A gyertyák tövig égnek értük. Nagyapám tehetsége volt, hogy feleségét arra fogta, kéregetve segítsen a családján, szegény gyermekein, akik néhanap még kenyeret is alig ettek. Amit a feleség, Fáni, az én nagyanyám koldult, a batyuban mind hazavitte, s igazságosan szétosztotta a porontyai között.

Télen a suszter nagyapám meg szánkóval járta az erdőt, úgy kereste a tüzelőt. A kopár fákról hosszú rudas fűrészszel metszette le a száraz ágakat, gallyakat. Szánkóra rakta, aztán hazaballagott vele. A kályhában tűz lobogott. Szép volt így a tél is. Verebet fogni az éhség ellen, csapdával, az apámtól tanultam meg én is. Egy lavórt bottal kitémasztottam, a botra kötöttem egy hosszú madzagot, a lavór alá magot szórtam, s így vártam lesben ülve, hogy a lavór alá szálljon egy veréb, hogy megfoghassam, megsüthessem, megehessem.

Hagyma

Téli reggel. A dunyha alól hétkor kibújok, kiszáritott gyújtóssal begyűjtök – a hőtől távol a szoba. Kávét főzök, teát, s miután elfogyasztottam, elindulok a boltba. Veszek kiflit, tejet, szalámit, vajot, a postán újságot. Művelt írónak tartom magam, esténként orosz és magyar irodalmat olvasok. Egyszer azért fogok imádkozni, hogy démon lehessek, bűnöző, mint Raszkolnyikov – baltával. Délután még nem sötétedik be, hasítok fát, megetetem a malackát, amelyet karácsonyra vágunk le.

Adventra készülök. Kopár, fegyencarcú fák zúgnak, törnek a fagyos szélben. Rajtam kabát, sapka, sál, kesztyű. Sétálok a téli estében – romantikus ez, mint a szerelem. Elszállt a madár, csupán a kopár, fegyencarcú fák maradtak velem a holdfényben, olyanok, akár a szarvasbika.

Tavasszal szalonnát sütök a tóparton, a hagyma íze betölti a szám.

Favágó

A favágó temetése ősszel volt. Egy korhadt törzsű fa vágta agyon. Szekérrel hozták haza, sírt a felesége – kendős nénike. A halottat ravatalán megborotválták, fekete öltönyt adtak rá, eltemették hegedűszóra, mert cigány favágó volt. A néni egyedül maradt, tyúkokat etetett, malacot, a temetőt járta vasárnaponként. Egyszer csak kitavaszkodott. Az első erősebb sugarakra kitérte az ajtót, arcát a napra tartotta, s elfelejtette a férfi halálát. Majd fogott egy tyúkot, a férje bicskájával elvágta a nyakát, megsütötte, és savanyúval megette, miközben olvasgatta a Bibliát, a lámpába petróleumot töltött, s hallgatta a rádióban az esti híreket, majd megágyazott meleg dunyhával, lefeküdt, mondott egy Miatyánkot magában, és elaludt. Álma: a férje, forgács, fűrész, balta, fa.

Tea

Téli estén ülök a kockás füzetem fölött, írogatok, teát kortyolgatok. Létem értelme Attila fiam, meg a túlvilág, és feleségem, Éva. Kint a hideg fagyban a kopár, varjú tépte tölgyek a holdfényben bóbiskolnak. Bent a szobában meleg van, hogy létezzünk. Teám langyos, feleségem garbót visel, finom szalonnát, erős paprikát szel. Ő is írónak készül. Szép a hajam, állandóan nyírni kell. Őseim megjárták a légereket, reményük a természet mennyországa volt:

a nyár, az ősz, a tavasz. Holnap a városba utazunk könyvért, füzetért, ruháért, szalonáért. Régebben a feleségemmel még neveltünk malacot, ezért volt téli-re szalonna, sonka, kolbász. Most szegények vagyunk. A kabátom orkán, zöld, sapkám fekete, sálam hosszú, mint a létra, sárga, mint a fű. A városban vodkát és szalonnát veszünk. Az állomáson hazafelé egy gyönyörű gimnazista leány a fiamról kérdez.

Végre itthon vagyok, nehéz a hátizsákom, mint a só.

Háború

Tél végi este. Ma utoljára teszek még szárazfát a vaskazánba. Megágyazok dunnával, olvasgatok orosz és magyar irodalmat. Álmaim egyszerűek. Őseimről álmodom, az örökölt lyukas ingekről, kabátokról; madárhajú nagyanyámról, nagyapám füstös lámpásáról, ahogy szél fútta örökké a nyári cigánytelepen. Madár csőréből szalag virágzik – ráhímezve: szerelem. A domb alján fekszik egy magányos cigány, elborult elmével. Apja frontkatona volt, mesélt neki a háborúról. Azóta fél. Látomásai vannak, enyhületért vadvirágcsokorral szalad, rohan a temetőbe. Megjött az este, csillagos, szép metafizikai élmény az Isten, mert van, mint ahogy van fű, virág, fa, asztal, ebéd, vacsora. Anyja húst és gombát süített neki aznap ebédre, az agyagos fal alatt ette meg, narancslével öblítette le. Itt az ősz, erdőszélen bógnak a rőzseágú agancsos szarvasok. Hajnalban arra ébrednek, hogy kopognak. Anyám tejet, kenyeret hoz. Reggel borostás az állam, a tükörben úgy nézek ki, mint egy lázas író. Hajam megnőtt. Iszom tejet, eszem kalácsot, szabadon engedem létemben a metafizikát.

Jégcsap

A cigány asszony nagyon félt a haláltól. Egész életében arra gyűjtötte, kuporgatta a kis pénzecskéjét, hogy ha meghal, legyen koporsója. Meg is vette még életében. Fedelét gondosan feltette a pallásra, de amit koldult, azt a konyhában hagyott koporsó aljába rejtette, oda gyűjtötte. Volt abban alma, szilva, körte, kenyér, kolbász, zsír. Halálakor a férje kirámolta a koporsó alját, kitisztította, s abba fektette asszonyát, ahogy felöltöztette, majd feltette rá a szemfedőt, amelyet a padlásról nagy nehezen lecipelt. Aztán meg szólt a lovas fogatnak, átölelve felemelte Szent Mihály lovára a koporsót, s egymaga, hegedűszóra kísérte el feleségét utolsó útjára. – Szépek ezek a hófehérben gyászoló téli fenyők! Madár gubbaszt rajtuk, sírnak alattuk a tövig égett gyertyák. Mindenszentekkor az összes őseimnek gyűjtök gyertyát, mécses, sírjukra illatos krizantémot teszek. A temető megnyugtat, mint a nyugodt szív a testet. A bánat meg-rág, mint könnyű temetői tobozokat a percegő szű. Az erdő havas fáinak ágain jégcsap lóg, mint apám arcán a bajusz. A sebesen szálló madárka csőrével letöri a jégcsapot, lehull a hóba, nyomában megül egy másik madár, a halál.

Havas eső

Elállt a havas eső, hűvös szél fúj. Gyapjúpulóverben sétálok és gumicsizmában a temető szélén. Arra gondolok, hogy engem nem szeret senki, talán csak anyám. Télen messziről érkező csonttollú madarak gubbasztanak havas ágaikon, a korhadt temetői kapuk nyikorognak, bennük lakik apám halott lelke, fűrésze, baltája. Arra gondolok, hogy a temetőszéli bokor egyszer majd őzbakká változik, agancsával megtámad, de én hirtelen madárrá változom, s felszállok előtte a magasba: hazaszállok.

Kopárok még a tavaszi fák, itt-ott rügy pattan ágaikon. A szerelmespárok már járják a tájat, a vadvirágszakállas erdőket.

Csörgés

Téli este. Sikoltó bánat. Kint csattog a madárhad, néha hó hull, néha manna. Ha volna sok pénzem, vonattal utaznék Pestre, Pécsre; Londonba, Rómába repülővel. A Fekete-tenger szép, mondta a lány. Én csak fényképen láttam. Én már csak a zöld temetőt kívánom látni! Korhadt temetőkapu nyikorgásában lakni, tüzet gyújtani, ha havazik, megágyazni, s hálni a halállal, bánattal. Ez a hársfa itt kétszáz éves. Látta a két világháborút: Hitlert, Sztálint. Szép a tél, ha havazik, fú a szél, bejárja az erdőszéli fenyvest, a szekérút melletti akácot. Anyám madárhajú, botja áll a sarokban, hegedül, sír, nevet, látomást mesél, álmokat. Nagy az ő bánata, az elme alig bírja. Szállj, galambom, nehéz most a szívem. Elnézem a tenger hullámain lépkedő Jézust, kezében a szent pásztorbottal, ahogy tovaballag a sivatagon. Távolodó béna gólyamadár, béna itt a lét is. Nehéz most annak, ki sálban, hócipőben sétál, talpa alatt haraszt csörög, mint a láva, úgy hömpölyög.

Dicséret

Dunyhával takaródzunk, fával fűtünk, villannyal világítunk. Rádiót hallgatunk. Hegedűszóval kísérvük halottainkat, és gyertyát gyújtunk sírjukon. A temető szent hely, a feltámadás, az öröklét helye. Fejfáit fosztogatja téboly, a kuvikmadár. Apámat márciusban egy műtét után temettük el. Ötvenéves volt. Temetésén szemerkélt az eső, sapkájában álltam a sírja szélén, amikor a sírásók a sírját ásták, betemették. Sírkő őrzi őt. – Hajamat rövidre vágattam. A borbély a faluban lakik. Rövid a hajam, borotvált az arcom. A bögrében tea párolog, mellette szalámis kenyér. Reggelizem. A morzsákat összesöpröm, kukába szórom. Tavasszal az első dolgom, hogy a szekérúton elinduljak sétálni, át a másik faluba. Zöld lombos topolya- és juharfákon északi süvöltő füttyül, mint a téli szél. Író, költő lettem, vadvirágtollal írom verseimet, első kötetem már meg is jelent, nevem már van, nem múlok el nyomtalanul. Emlékezni fog rám az ország, a világ, díjam az emberek szeretete.

Dió

Álmomban nyitott ablak vagyok,
a szél befű, lerázza a diót.
Anyám – harkály csőrében zöld dió.
– Tüzet gyújt szívemben a halál.

Szürke

Lehajtom fejem,
az est nyugodt, szürke vadgerlice;
rázza a szél szürke viaszos tollát.
Szalmafalujában sétál az ifjú költő,
mellkasa mészkő, lába tölgyfa,
csókja pipacsszirom.
– Elkallódott nyárból forrás, tisztás a kibúvó.

Reggel

Temetőt kiáltott a kakukk.
Reggel korán ébredtem hársfa-illatárban,
ravatal-bánatban – az égbolton
egyre magasabban úszott a napkorong.

Őseim

Ezüsthangú téli napon
a havas temetőt járom.
Fejfákon dér és jég,
átlótt katonakabát.
Valamikor erre jártak
őseim is. Egy korhadó fejfa,
kettészakított bakancs
jelzi útjukat.

Bánat

Fa volt az álmom,
kopár lombja alatt
ősz elégette gyertyáit.
Kék madár szerelmet hozott
piros ablakomra.
Szőke volt a lány, mint a búzaszál;
gázolt benne a bánat
– égisz erő meggyfaág.

Advent

Advent volt, kint hóesés.
Este van, igen, este van.
Vadlúd sikoltó torka
gágog a holdra,
feje égő gyertyaszál.

Tél

Sötét homlokú patakban mezítláb áll a tél.
Varjak kárognak az akácfák lombját.
Anyám a földön talált egy korsót;
falra akasztotta, s hajnalra átváltozott
aranytollú fácská.

Karácsony

Igen, este van, vakkant a tél.
Bundás kutyám hajtja a bégető juhok;
kis pásztor köszönt karácsonyt.
Igen, este van, telve hideggel;
vacog, fázik a szürke ég alja.
Hátul kalács sült, dió lóg
fenyőfaágakon.

Igen, este van, az Atyaisten járja a falut,
arca kedves, itt lakik a Fiúisten is,
az istállószagú szolga.
Igen, este van, ég, lobog a gyertyaláng,
hópehely csillámlik:
Jézus a szeretet – dudorásszák madárkák.

Jég

Erdő kopár lombján
dér kúszik ágról ágra.
Tél van, zöld ruhában
járom a dércsípte erdőt;
patak jegét feltöröm:
véres szájú vad issza
ezüstvizét.

Este

Este van, meghajlik
a bánat, a bánat.
Ágról levélre kúszik kint
a hideg zúzmara.
Erdővé kéne válni,
fekete gúnyám alatt cipelni
hajnaltól hajnalig a Napot.

Nyikorgó

1.

Bánatomban arra gondoltam,
hogy ezentúl a temető kapujának
nyikorgásában fogok lakni.

2.

Mikor márciusban először
kinyitottuk az ajtót,
belopakodott hozzánk a halál.
Apám borostásan feküdt
a takaró alatt, kitakartam őt,
fölköltöttem, megborotváltam.
Szívéhez vadvirágot raktam:
– – – Meghalt!

3.

Bakancsom kint hagyom
a küszöbön, botom mellé rakom.
Itt van velem apám, izmos
favágó, karácsonyi muzsikus.
Hegedűjéről letöröltem a
könnyecskéket, iszok pálinkát,
magamban mosolygok.

4.

Igen, tavasz van, fehérek a fák,
a szerelem olcsó kabát.
Bánatomban arra gondoltam,
hogy ezentúl a temető
kapujának nyikorgásában
fogok lakni.

Feltámadás

Tenyereim belsejében
gyújtok gyertyát,
lángjában úgy olvasom
az Írást: feltámadás van!
– Időről időre felröppen
fehérben a fekete
tollú madárhad.

Korsó

Mezőn elkallódott
pipacsszál a nyár.
Borostás államra
beretvát teszek.
Elejtett korsó a házam:
belőle kortyolgotam
az elmúlást.

Tulipán

Tulipánok falujában
hull a májusi eső.
Ázott marabu a kapu.
Nyikorgásában
lakik a fűrész, a balta.
Halomra vágja az erdőt,
a rönkből sarjadó erdőt.

Csendes

Csendes a tavaszi este;
hallom, látom a szelet,
megköti a kopár lombokat,
a messziről érkező madárrajt.
Ez a falu tulipán. Kapuján nem mindenki
juthat át, aki arra jár.
Csendes a tavaszi este;
állig begombolja ingét a szél;
lehajtott fejem nyíló madárszárny,
simogatja, ölelgeti a fény.

Korsó

Istenem, nyitott
madárszárnyon
a tulipánfalu
felett vitorlázol?
Isten a barátom,
társam; szívemben
hordom, mint
korsó a vizet,
míg el nem törik.

Balta

Elejtem a világot,
puffan a patron.
Farkas koma ballag,
balta a lába, a lába.
Elkötött idegszálam
megkötöm; lovamat
kipányvázom. –
Anyám ablakában ég,
virraszt a pislákoló mécses.
Mi ez!?! Erdő az asztala,
virág az étele,
fekete felhő az itala.

Szép

Szép a tavasz,
meglőtt madárszárny.
Lecseppen a táj felett
tollas madárvér.
Szép a tavasz,
meglőtt madárszárny;
zöldellő árpában
őzbak, szarvasbika sétál.
Szép a tavasz,
meglőtt madárszárny.

Szívem

Szívem tollas vadmadár,
szálkás táj felett repül, száll.
Meghajtom fejemet
a nyugati szél zászlójának.
Európai hitem:
szabadság,
béke.

Ablak

Anyám háza ablakában
a forró cserepes nyárra
megérett szomorúságom.
Szóke lett, mint a búza
– sarlóval learatjuk,
kenyerét megesszük
reggelire, ebédre, vacsorára.

Ige

Ige a tavasz,
növeszti a zöld
lombú fákat;
a napsugár
megnyitja
a madarak
kristálytorkát.

Kelyhes virágbimbóinkat,
amelyeket az édes nyár hozott,
dús fűvű réteken heves
zápor mossa.
– Térdig állok itt most: aranyban,
bánatosan.

Falu végén vaskos faodúban
rókacsalád, farkas lakik.
Ravasz vadász figyel
életüket, léptük nyomait,
reszketve üvöltő hangjukat.

Zúgás

Öreg a temető,
hárs és nyír zúgatja
lombjait benne.
Fejfáin madarak
gubbasztanak lehajtott,
kérdőjeles csőrrel. –
Száraz ág koppan;
beissza a rácsöppenő esővizet.
– Hisszük a feltámadásunkat.

Füst

Füstöl a mécses, kioltották.
Reggel van, igen,
a tavaszi reggel megérkezett,
a nagyböjti napokban
járunk, felénk is a
böjti szelek fújnak.
– Bezárt ablak a lelkem.
Füstöl a mécses,
kioltották, végre
reggel van.

Gomb

Gombszemű domboldalt
pásztázza a reggeli nap;
ágról ágra madárkák szállanak
torkukban aranydallal.
– Hajam hosszú, beates vadvirág.
Beomlott sírkeresztnél térdel,
imádkozik anyám.

Béke

Madár, hozzá! nyarat,
hajtsd zöld fába
ráncos homlokodat.
Esőből építs házat, hogy
lakhasson benne a dal.

Madár, hozz nyarat,
hozz a termőföldre
esőt, termékeny napokat.
Esőből építs Hazát, hogy
lakhasson benne a cigány.
– Most lehúzom a lámpámat,
béke van, béke.

Hűvös

Esik a hűvös őszi, sűrű eső.
Varjúcsőr tépi a kopár erdőt.
Szeretni kéne, de úgy érzem
magam, mint madzaggal
megkötözött madárszárny:
Isten barátja és szegény –
evangéliumi szegénységben
vergődő magányos költő.

Bánat

Bánatomban
tulipán a szívem,
májusi esőben
mosdik szerelemes bokája, térde.
Ráhajtom fejem a napsütésre
– igen, este van, sötétség.

Erdő

Sűrű erdővé válok, abban jár a vándor.
Szár az avaron csörren bakancsom.
Tölgyfából pattant madár
az anyja, az apja.
Erdővé válok, abban jár a vándor,
szakállam sombokor, fészket rak
belé a gond, a bánat.

Hosszú

Fáradt vagyok, hosszú volt az út idáig.
Lehajtom fejemet búskomoran,
de a virágharmat hajnali ébredést hoz.
Madárka, láttad az anyám, mikor
az erdőszélen rőzsét gyűjtött a láng alá?
Tavas volt akkor, szabadság és szerelem.
– A lány virágszál, csókja madárdal,
ám ő elhagy engemet:
tovaszáll,
tovaszáll.

Madárszárny

Jégcsap némasága
madárszárny:
repül-száll.
Hó némasága
madárszárny:
repül-száll.
Hold némasága
madárszárny:
repül-száll.
Eső hideg
némasága
madárszárny:
repül-száll.
Halál hideg
némasága
madárszárny:
repül-száll.
Nap némasága
madárszárny:
repül-száll.
Madárszárny némasága
madárszárny: – repül-száll.

Vérholt

Sáros a cipóm,
vérholt is van rajta,
tegnap lelőttek.
A dombon keresztfa.
Én, vándor
Meváltónk bolondja,
nézem a tájat;
a halomra lőtt katonákat.

Hány...?

Teremtőm, milyen
szép ez a langyos délután!
Te teremtetted
nekem, hogy
ihletet kapjak:
ragadjon magával az
aranyszálú boldogság!

Teremtőm, hány
madár-röptű
a szerelem ideje?
Millió, milliárd?
Mert amióta élek,
szeretem szerelemből
azt a barna hajú lányt.

Gondoltam

Gondoltam, hogy írok
kigombolt ingben a
télben is, ha hó hull,
és néma a táj; akkor is,
mikor varjúsereg száll kárálva
a száraz szántóföldek felett.
Anyám már régóta
fekete kendőt visel,
gyászolja halottjainkat,
az odaátban röppenő
madár-lelkeket.

Apám teste a vadgesztenyefa
alatt porlad, ha napnyugtakor
a Bányász-templom ablakán
a narancsszínű bánatos üvegen
átsugárzik a nyugtató napfény,

s arcomat megvilágítja,
akkor úgy érzem: szent vagyok
és költő, olyan vagyok, mint Jézus.

Az ágon barna madár dalol,
házamban mécses ég, a falon
árnyékom barangol: óriás vagyok;
lúd az ebédem, vacsorára
borral öblítem rózsaszín zúgó torkomat.
Bánatomban hajnalig alszom, fáj a szívem,
vörhenyes izmú róka harapott belém,
folyt, elcseppent a vérem, a menyét felitta;
álmomban az óceánt is láttam, hulláma
búza- és repcetáblát, lucernást vetett.
– Anyám ablakában megérett a bánat.

Falevél

Csend van, a szél se füttyül,
a vörösfenyő magányosan, némán áll,
esőt, havat kíván. –
Vijjog a héjmadár egy göcsörtös,
tűleveles ágon.

Faggatom a héját, a fekete csókát,
a gyászkabátos égő gyertyaszálat,
s a kertek átlótt tenyerű falevelét.
– Mindhiába.

Ifjú dal

Temetőben ifjú madár
dalol Édesanyám hangján.
Keresi Apámat, Apám
zöld tollú harkályát.
Temetőben ifjú madár
dalol Anyám hangján,
keresi a fiát, fiát,
a színpompás tollú,
dürrögő fácánkakast.

Temetőben ifjú madár
rikácsol Anyám hangján,
keresi a lányát, lányát,
a kék tollú pávát.
Temetőben ifjú madár
dalol anyám hangján,
keresi unokáját, unokáját,
a színes tollú mátyást.

Temetőben ifjú madár
dalol Anyám hangján,
keresi a katonát, katonát,
a fehér tollú albatroszt.
Temetőben ifjú madár
dalol Anyám hangján,
keresi a bánatot, a
fekete tollú gólyát.

Dal a madárról

1.

Tavaszmadár
ágon reszket,
szél fújja tollát;
eső után szökevényként
füttyüli át az erdők lombját.

2.

Nyármadár
ágon reszket,
szél fújja tollát;
eső után a fegyencet
barátai az eperfa
odvába dugják.

3.

Őszmadár
ágon reszket,
szél fújja tollát;
eső után
bakancs csuszog,
háború volt, s ott
katona az apám.

4.

Télmadár
ágon reszket,
szél fújja tollát;
eső után
a vadszőlővessző
kapuvá hajlik
a körtefa csúcsán.

Játék

Szemem ibolya,
szám kódarab,
csókom virág.
Csontfém lovam
elkötött idegszál.

Dal

Som-madár vörös tolla
lopózik a váron.
Sarum, botom koppan
cserepes, nyári tájon.
Szívem korsó, örömet,
bánatot hordó;
összetörik koponyám
csontja, csontom hasonló.

Bodzamadár zöld tolla
lopózik a sáncon.
Árnyékom temető a tájon;
gyászba kötöm fejemet,
kiborultam nyáron.
Szívem ballada, szellő fújja
az ág-bogos öreg fákon
– arcomat kút vizében látom.

SOM

Lehajtom fejemet
gyászba, kiborult
nyári éjszakámban.
Szomorú ez a ballada:
tavaszi szél zúgása.
Ágon som-vörös
muzsikás madárka,
kinyitom ablakomat:
száll, elszáll a halálba.

Séta

Reggel sétára indultam,
talpam alatt olvadt a fagyos föld;
fülemben madár dalolt, füttyült.
Körülöttem hegyek, erdők,
hátam mögött szalmafaluk,
árnyékos, bodzafás temetők.
Reggeli sétára indultam,
talpam alatt elolvadt a fagyos föld.
A tó befagyva, kerek, mint a földgömb.

Fagy

A tó befagyva,
jege acéltükör,
szél sikálja arcát;
a tó befagyva,
körülötte bodzafák,
akácok.

A tó befagyva,
jege acéltükör,
körülötte esőház;
a tó befagyva,
rajta szél törte,
szomorú fűzfaág.

Méző

A hegy sebzett oldala
fehérítő méző.
Sólyom köröz fölötté
kibontott tollakkal.
A falut közelíttem
a kitaposott
ösvényen,
szekérúton.
Íme már
elértem
a házakat
a kutat
a gémjén
tolláskodó
sólyom-fiakat.
Itt él a költő:
madárijesztő

feje mészkő
teste akác
szíve tinta
versét írja.
Szeretett
egy lányt,
leszakította,
mint vándor
az útszéli
vadrózsát.

Elrejttem

Elrejttem az erdőt,
zendül, zendül.
Körös-körül
kerek erdő, erdő.

Hegyre madár száll,
bánatában fejét lógatja.
Meglőtt szárnyú
édesanyám.

Ó, megint sötét van,
Uram, ég a mécses,
árnyékom temető,
tövist hordó Messiás.

A művész élete

1.

Levette lombját a fa,
nagyapám a szelet várta,
hogy izzadt ingjét lehűtse;
elindult ő a tájba, bottal
virágot, madarat hajtott a szélnek.
Nagyapám zenész volt, öreg,
bölcshegedűs. Egy napon
gondolt egyet az őszi napsütésben:
elővette a hegedűjét,
elhúzta a szél nótáját,
majd a kötélén lógott.
Mécset gyűjtöttem épp a sírjára.

2.

Anyám testvére, Juci néni
öngyilkos lett, talán
a szelet vagy az Istent akarta látni.
Sírja a vadgesztenye alatt van,
épp tegnap jártam arra.
Bölcsnek képzeltem magam,
s arra jöttem rá, milyen bátor
emberek ezek, az Istent szeretik,
az öröklétben hisznek,
művészek talán? Balgák? Bölcsek?

3.

Elterveztem, az őszi temetőről
fogok írni. Őseim itt éltek,
itt nyugszanak a gyertyánerdőben.
Arcom szél csípte bánat, csupa esztétika.
Templomunk csendes narancsszínű
üvegén át besüt a nap, mintha
mécses világolna az ablakban.

4.

A pap miért hisz Istenben?
Van Isten? A pap madár?
A pap temető? A pap Isten
szolgája – mondá a szél.
Ezentúl a temetőkapu
nyikorgásában fogok lakni.
Bölcsnek tartom magam.
Talán olyan művészféle lettem.
Egyszer kivájja a halál
vagy a madár a szemem.

5.

A város talán egy útszéli kocsmá,
egy kávézó, egy begombolt kabát.
Estefelé jár, szentmisére kéne menni,
a templomban a narancsszínű
üveg alá ülni, hallgatni
a szív bölcsességeit,
metafizikáját – az igét.

6.

Nagyon jó ember vagyok,
csupa, csupa szív, szív;
csupa szeretet, szeretet;
egyszerre csak azért fogok imádkozni,
hogy egy démon rontson meg.
Legyek bűnöző, mint Raszkolnyikov.
Legyek börtöntöltelék, ott
majd a fegyenceknek elővehetem
skolasztikámat, hogy a tű fokán
hány teve fér át, illetve angyal?
Talán a halálmadár segít.

7.

Igen, este van. Kint zuhog
a hideg eső – arra gondolok,
hogy teáért, zsíros kenyérért
én is táncolnék az orosz katonáknak.
A háború nekem paranoia, „művészet”,
a katona bátor, belerohan a halálba.

Igen, este van, vonatok
száguldanak a síneken,
a fülkékben utasok
ülnek, újságot olvasnak.

8.

Egyszer arra gondoltam,
ha bánatában megöli
magát a világ, mert
van honnan bánatot tanulni,
anyám felkiáltott:
én csak József Attilát
sajnálom, tehetséges
tudathasadásos ember volt.
Nem bírta elviselni a világot,
meghalt: ámen.
Ámen!
Hajnalba vadlúdcsapat
érkezik, havat hoz a
törekeny, jeges ágra. –
Ez a hársfa megélt
két világháborút,
az ablakomon át látom.

9.

Temetésem egyszerű volt,
feküdtem az ágyon
fekete öltönyben, a borostámat
levágták, cipőt adtak rám.
Majd felráztak: este van,
ifjú vagy, ne halj meg!
Én angyal vagyok, te költő.
Nézd a csillagot, a holdat,
most gézt teszünk sebeidre,
adok teát, zsírt, egyél, igyál,
majd olvass – szép az élet.
Én angyal vagyok, te költő.

10.

Estébe értem, vasárnap van,
vecsernyére szól a harang,
száll az esti falusi muzsika.
Valaki ballag, kezében
bot, vállán tarisznya.
Este van, talán a költő
szíve beomlott zöld erdő.
Itt lakom, a madár, madár
a társam, barátom.
– Eloltom lámpám, este van.
A költő szaval, száll a szava,
mint énekesmadárka dala.

Korsó

Csendes reggelre ébredtem,
muzsikált a szél, a rigó.
Fejem kötöm be szalmával,
süti, égeti az arany napsugár.

Árnyékom fa – aranymálinkó.
Lehajtom a kezem, fejem:
a bánattal telt korsót.
Gyújtok mécslángot,
olvasom az írást: Istenem,
mégiscsak vagy valahol.

Szél az anyám

Szél az anyám

(1.)

Anyám ült az ajtó előtt
nyári madárdalos este.
Várta a vörös égálgából
fakadó langyos fuvallatot,
hogy végigsimítsa
a fákat, a korszót, a botot.

(2.)

Anyám hajnalban ébredt,
botot fogott, virágot szakított,
s irány a harmatos mező.
Anyámat megszólította
egy madárhang: – Asszony, bánatod
a halál!? – Ez a falevél is elhamvadt,
látod, a temetőföld megette, felfalta.

Aranylevelű nyárfa

1.

Elmeséltem az életemet az aranylevelű
nyárfának. Alatta őseim pihentek,
pipáztak, csillagarcú nyarak
hoztak szerelmet, bánatot.

2.

Elmeséltem az életemet az aranylevelű
nyárfának. A molnárfecske szájában
hozott egy szál vadvirágot,
elültettem – lett belőle nyár:
szerelem – szomorúság.

3.

Elmeséltem az életemet az aranylevelű
nyárfának. Mellette fakereszt,
őseim imája. Nyár van, az ég
kék, a levegő tiszta, béke van!
A haláltól sem félek, talpig
vászonban, szerelemben élek.

Óriás

1.

Látom a felhőt, hozta az esőt,
a vihar kettétépte a fát.
Madarak szálltak a magasba,
elhúztak az égbolton;
nyár van, nyár van.

2.

A szerelem, a vágy bennem
zöldellő fa, zúgatja véretem a szél.
Hajnal felé járunk, szememből
elrepül az álom, nyitott ablakon
madárhang és szél érkezik hozzám.

3.

Magányos vagyok, se barátom,
se csókom – társam a táj;
fut, szalad felém, átölel.
Beleér vaskos ereimbe, lüktetni
kezd: növek, hatalmasodom,
óriás vagyok, fölfalom a Napot.

Virágzás

1.

Temetőben virágzik a vadgesztenye,
tavasz van, langyos sóhaja van
a napnak. Itt nyugszik mezítláb,
szoknyában meghalt anyám.
Temetőben virágzik a vadgesztenye,
itt nyugszik mezítláb,
baltával meghalt apám.
Temetőben virágzik a vadgesztenye.

2.

Lennék seregély, aki mit se tud
a lelki fájdalomokról. Repül-száll
folyón, hegyen át.
Lennék fa, amely mit se tud a
lelki fájdalomokról, zúgatja a
szél, száz seregély száll reá.

FűCSOMÓ

1.

Csend van, égő fűcsomó
a fácántyúk. Járom az erdőt,
akár fegyenc, ki szökik, búj.
Lábán, kezén vasbilincs.
Csend van
– égő fűcsomó a fácántyúk.
Lehajtom fejemet, lassan öreg
leszek, mint ez a fa itten, melyet
tekerget, zúgat a viharos szél.
– Isten! Baltám, erdőm: nyár van,
megbúvó piros virág a fácánkakas.

2.

A foglyocska keresi a bokrok nyugalmát:
az élet zöld lombját.
A medve keresi az erdő bozótosát:
az élet zöld lombját.
Nyáron ellátok a tisztásig, két szál
vadvirág sírásáig, zokogásáig.
Árva hajnalra virradok – ágyam falomb.

Lomb

1.

Este van, lombja van a csendnek,
hallgat már a tücsök is.
Egyedül élek, mindenem a vándorbot,
a bakancs, amely az ajtóban pihen.
Este van, lombja van a csendnek,
hallgat már a tücsök is.

2.

Nyár van, szellő simogat, várom
a hajnalt, a fülemüledalt, álom
jár szememre, azt álmodom, hogy
farkas vagyok,
medve vagyok,
lopakodva járok.
Bot és puska, ha Isten is akarja,
elsül, és elpusztul a farkas, a medve.
Hajnalra felébredek, fülemüledal
a táj, fogom a botom, fogom
a bakancsom, irány a zarándokút.

Évszakok

1.

Tőrrel vágom a tavaszt,
a szálló-röppenő madarat.
Felszáll a lombra a zöld tavasz.
Milyen madár ez a tavasz?
Szárnya lapulevél, csőre szilvماغ.
Fogom a botom: – Szállj innen el!
Száll a madár folyón, hegyen át,
megnyugszik, mint lomb
a zuhogó szél után.

2.

Bicskával vágom a nyarat,
szálló-röppenő madarat.
Felszáll a lombra a zöld nyár.
Milyen madár ez a nyár?
Szárnya almafalevél, csőre barackmag.
Fogom a botom: – Szállj innen el!
Száll a madár hegyen, folyón át,
megnyugszik, mint lomb a
zuhogó szél után.

3.

Fűrészszel vágom az ősz,
a szálló-röppenő madarat.
Felszáll a lombra a barna ősz.
Milyen madár ez az ősz?
Szárnya diófalevél, csőre dinnyemag.
Fogom a botom: – Szállj innen el!
Száll a madár hegyen, folyón át,
megnyugszik, mint lomb
a zuhogó szél után.

4.

Baltával vágom a telet,
a szálló-röppenő madarat.
Felszáll a lombra a fekete tél.
Milyen madár ez a tél?
Szárnya akáclevél, csőre dióbél.
Fogom a botom: – Szállj innen el!
Száll a madár hegyen, folyón át,
megnyugszik, mint lomb
a zuhogó szél után.

Hazám

Lassan-lassan meghalok,
ez a nagy igazság.
Sárral tömött vár alatt
áll anyám,
kezében kés, szájában virág.
Hazám, hazám:
vadrózsafáid ki oltsa be?

A melléklet támogatói:

Nemzeti
Kulturális
Alap

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

1968. február 1-jén születtem Zebegényben. Középosztályhoz tartozó embernek vallom magam. Őstehetségnek tartanak. A Napkút Kiadónál már megjelent egy kötetem, most a harmadik füzetem lát napvilágot, aminek nagyon örülök.

(Németh Attila)

Ma még a kisebbségi sorsban élő osztályos társai sem hiszik, hogy vadvirágtollal, ihletetten az „északi géniuszban”, Nagyörzsönynek/Deutschpilsennek, az egykorvolt középkori bányavárosnak, a ma alig félezer lelket számláló

templomos falunak, a festőien vadregényes Börzsöny hegység déli lejtőjének, amely egészen az Ipoly alsó völgyéig ér, Németh Attila lett az ezredfordulós garabonciása, hiteles krónikása. A *Szőkevény* (2003), a *Zöld vesszőcske* (2004) című versesfüzetei, majd *Vadvirágtollal* (2005) című kötete után most *Életem séta* címmel lírai hangvétellű, prózát is tartalmazó versválogatását veheti kezébe az olvasó. A hangvétel ugyanaz, de a színek, az életérzések, a látomások időről időre változnak. Ám a költő korábbi önvallomása most duplán is érvényes. Érzése szerint a kozmikus természet erején túl mindenekelőtt édesanyja szeretete, látomásból szőtt nappalai és mesélőkedve, László Gábor atya hittana, Bari Károly költészeté, valamint a „Mózes és Jézus szívéből lett” klasszikusok: Dante, Tolsztoj, Dosztojevszkij mindenségen átvirágzó művei hatottak életre szólóan érzékenyen szomorú, bánatos idegrendszerére, gondolkodására, költészetére.

(Németh Péter Mykola)

Napkút Kiadó Kft.
1043 Budapest, Tavasz u. 4.
Telefon/fax: (1) 225-3474
Mobil: (70) 617-8231
E-mail: napkut@gmail.com
Honlap: www.napkut.hu

Felelős kiadó: Szondi György
Szerkesztő: Németh Péter Mykola
Szöveggyondozó: Kovács Ildikó
Tördelőszerkesztő: Szondi Bence
ISSN 1787-6877
ISBN 978 963 263 130 1